Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet
Ministry of Agriculture and Forestry

MUISTIO 27.9.2022
Asiantuntijakuuleminen 29.9.2022
lsn Markus Lounela
nvm Sanna Sihvola

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

**HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI YHTEISEN MAATALOUSPOLITIIKAN STRATEGIASUUNNITELMAN HALLINNOINNISTA JA MAASEUDUN KEHITTÄMISEN TUKEMISESTA RAHOITUSKAUDELLA 2023-2027 SEKÄ ERÄIKSI NIIHIN LIITTYVIKSI LAEIKSI (HE 166/2022 VP)**

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kaksi uutta lakia eli laki yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelman hallinnoinnista ja laki maaseudun kehittämisen tukemisesta rahoituskaudella 2023-2027. Ehdotetut lait liittyvät Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan uudistukseen ja Euroopan unionin rahoituskautta 2023—2027 koskevaan uuteen Euroopan unionin lainsäädäntöön. Laeilla annettaisiin Euroopan unionin lainsäädäntöä täydentävät säännökset siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädännön täytäntöönpano edellyttää kansallista sääntelyä. Lakien sisällön pohjana ja säännösten reunaehtoina on Euroopan unionin lainsäädännön lisäksi Suomen yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelman vuosille 2023–2027, jäljempänä *strategiasuunnitelma*, sisältö ja komission päätös strategiasuunnitelman hyväksymisestä, joista ei voi poiketa. Samassa yhteydessä tehtäisiin edellä mainituista laeista johtuvat muutokset Ruokavirastosta annettuun lakiin ja Harmaantalouden selvitysyksiköstä annettuun lakiin.

***Laki yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelman hallinnoinnista***

Lakiin otettaisiin säännökset yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelman hallinnoinnista. Laissa säädettäisiin maaseudun kehittämisohjelmien hallinnointiin osallistuvista Euroopan unionin lainsäädännön edellyttämistä viranomaisista ja toimijoista ja näiden tehtävistä. Lailla säädettäisiin myös paikallisten toimintaryhmien valinnasta. Lain soveltamisala laajenisi nykyiseen lakiin verrattuna vastaten uuden strategiasuunnitelman soveltamisalaa, joka on laajempi kuin Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014—2020. Lakiin koottaisiin kaikki keskeiset hallinnointiin liittyvät säännökset.

Strategiasuunnitelman toteutuksesta ja lain toimeenpanosta vastaavat viranomaiset säilyisivät ennallaan, mutta joitakin tehtäviä ehdotetaan siirrettäväksi näiden kesken EU-säädöksistä johtuen.

Samassa yhteydessä kumottaisiin voimassa oleva maaseudun kehittämisohjelmien hallinnoinnista annettu laki (27/2014).

***Laki maaseudun kehittämisen tukemisesta rahoituskaudella 2023-2027***

Toinen esityksessä ehdotettavaksi säädettävä uusi laki on laki maaseudun kehittämisen tukemisesta rahoituskaudella 2023-2027, joka sisältäisi säännökset maaseudun kehittämiseen myönnettävän tuen edellytyksistä, ehdoista ja menettelystä. Tuettava toiminta ja toimenpiteet eivät olennaisesti eroaisi voimassa olevasta laista, mutta laissa huomioitaisiin EU-säädösten muutokset uudelle rahoituskaudelle.

Lakia sovellettaisiin maaseudun yritystoiminnan tukemiseen. Pääosin tuettaisiin maaseudulla toimivia mikroyrityksiä ja pieniä yrityksiä. Maataloustuotteiden jalostusta harjoittavat yritykset voisivat kuitenkin olla myös keskisuuria yrityksiä. Myös maaseudun hanketoiminnan tukemista jatkettaisiin. Samoin jatkettaisiin maaseudun paikallisen kehittämisen edistämistä paikallisten toimintaryhmien (Leader-ryhmien) toimintaa tukemalla.

Kehittämishankkeiden uusia teemoja ovat muun muassa älykkäät kylät ja viljelijäryhmien hankkeet. Ympäristö- ja ilmastoteemat korostuvat hankerahoituksessa aikaisempaa enemmän sekä innovaatiot, digitalisaatio, turvallisuuden ja varautumisen edistäminen. Laajakaistarahoitus kasvaa hieman edelliseen rahoituskauteen verrattuna komission ja kansallisten tavoitteiden mukaisesti.

Laissa olisi tarkennuksia ja lisäyksiä myönnettävien tukien edellytyksiin sekä eräitä tarkennuksia tukien ehtoihin ja takaisinperintään. Koska jatkossa Euroopan unionin lainsäädäntöön ei enää sisälly yhtä yksityiskohtaisia säännöksiä valvontaseuraamuksista kuin nykyisin, lakiin otettaisiin tarvittavat perussäännökset näiltä osin. Oikaisuvaatimusmenettely tulisi käyttöön muutoksenhaun ensivaiheena.

Tukijärjestelmien toimeenpano selkeytyisi, kun kaikki hakemukset tehtäisiin sähköisesti. Lisäksi tukien maksumenettelyissä hyödynnettäisiin nykyistä enemmän yksinkertaistettuja kustannusmalleja.

Edellä mainituista tuista säädetään tällä hetkellä voimassa olevassa maaseudun kehittämiseen tukemisesta annetussa laissa (28/2014), joka kumottaisiin samassa yhteydessä.

***Ruokavirastosta annetun lain (371/2018) ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) muutokset***

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n 1 momenttiin lisättäisiin uusi 30 kohta, jonka perusteella velvoitteidenhoitoselvityksiä voitaisiin laatia maaseudun kehittämisen tukemisesta rahoituskaudella 2023-2027 annettavan lain myöntämisen, maksamisen ja valvonnan tukemiseksi. Säännöksellä osaltaan torjuttaisiin harmaata taloutta ja edistettäisiin avustusvarojen asianmukaista käyttöä. Ruokavirastosta annetussa laissa huomioitaisiin uuden rahoituskauden termit.

***Taloudellisista vaikutuksista ja voimaantulosta***

Ehdotetut lait koskevat strategiasuunnitelmasta rahoitettavaa yritystukea, kehittämishanketukea, Leader-toiminnan tukea sekä suunnitelman teknistä apua ja toimintarahaa. Näihin toimenpiteisiin arvioidaan strategiasuunnitelmassa osoitettavan EU:n maaseuturahaston ja kansallisia julkista rahoitusta koko rahoituskaudella 2023-2027 yhteensä noin 867 miljoonaa euroa.

Valtion vuoden 2023 talousarvioesityksessä momentille 30.10.64 (*EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen*) on esitetty budjetoitavan tämän hallituksen esityksen mukaisiin tukimuotoihin myöntämisvaltuutta 214,256 miljoonaa euroa ja määrärahaa 60,616 miljoonaa euroa.

Hallituksen esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2023 talousarvioksi ja on tarkoitus käsitellä sen yhteydessä. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.